

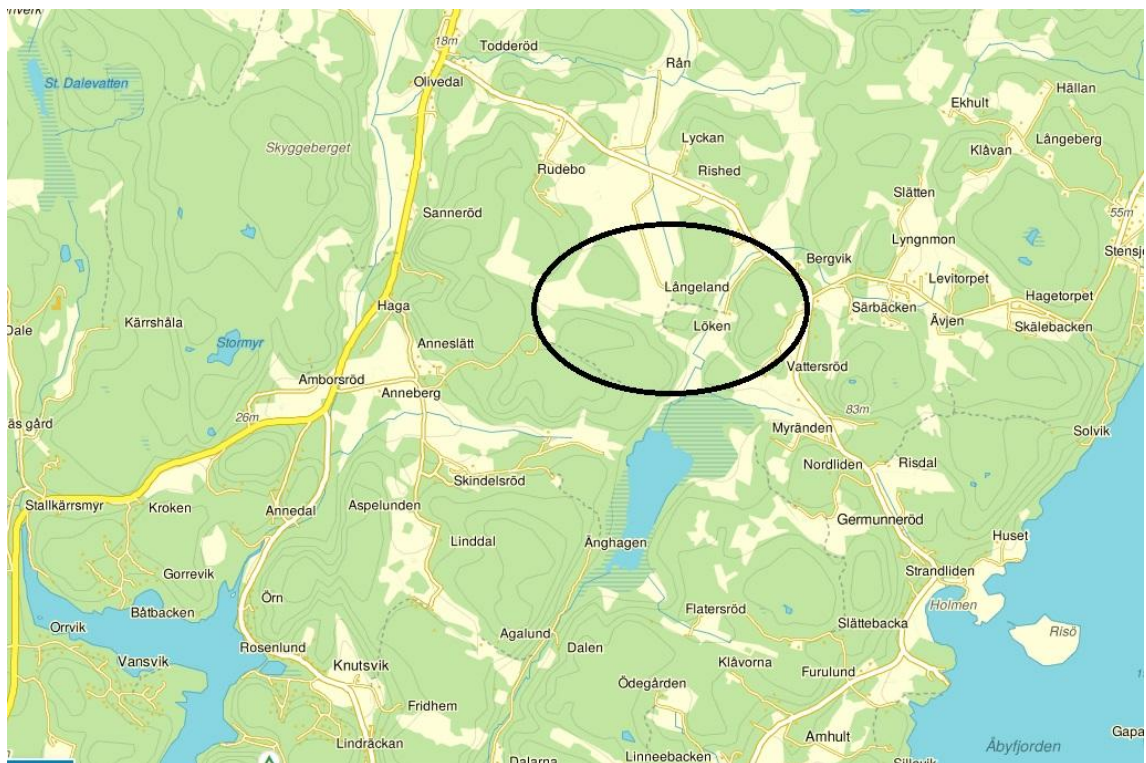
Bohuslän

Gårdshistoria från Sotenäset

Av Sven Rydstrand

Ur LP 1977 11 11

Hur gårdarna skiftades i en gångens tid, då de gamla odelslagarna skulle efterföljas, kan ofta vara ett intressant kapitel. I domböckerna förekommer inte sällan processer emellan bönderna, och man får då till livs ett stycke släkthistoria. Ett sådant ärende, som rörde gården Långeland i Askums socken, förekom vid det häradssting, som hölls på gästgivaregården Mellby i Bro socken den 26 januari år 1709 enligt det protokoll, som återges här nedan:

Såsom, tvist är uppkommen emellan nämndemannen välaktade Christen Sörensson i Knutsvik, rusthållaren Oluf Olufsson i Långeland och änkan Anna Christendotter i Anneslätt om besittelsen på odelsparten i halva dragone-rusthållet Långeland i Askums socken på Sotenäs, alltså haver kaptenen välbemälte Kaspar Weiriholtz, för gott funnit att låta inkalla till rätten

bemälte trenne personer, att låta inquirera vem som närmast bör vara berättigad till samma odelsbesittning i bemälte Långelands rusthåll. Inställde sig till den änden för rätten på herr kaptenens vägnar efter given och i rätten uppvisat order och fullmakt av den 8 majus, fältväbeln manhaftig Johan Demerin såsom angivare jämte ovan nämnde trenne personer såsom stridiga parter och begärde desamma utslag i saken, varföre densamma företogs och befanns som följer:

1. Rusthållaren Oluf Olufsson andrager att han är rusthållare för halva Långelanda och har på odelsparten i samma gård utgivit tio curanta daler samt emottagit gården mycket bristfällig till husen och därpå har byggt och använt någon bekostnad. Förmenar ithy att han bör bliva vid besittningen, men om det inte kan ske längre, att han då innevarande år må bliva orubbad.

2. Nämndemannen Christen Sörensson visade däremot med ett återgivet pantebrev av den 20 juni anno 1670, att dess salig faders styvfader Witus Witusson haver av Pehr Svensson-Skotte tillpantat sig en tunna skyld i samma Långeland för sjutton Rd curant och två skillingar, vilken skyld han åter utsatt till Hendrich Olufsson på Näset för 20 Rd och 6 öre Smt samt trettio sättingar korn, varpå Witus son, Jöns Witusson betalt 15 Dr Smt och kornet. De övriga 14 Dr haver Anders Mattsson i Lilla Askum till Henrlch betalt, som honom av ovan nämnde Oluf Olufsson är återgivna den 15 april 1699.

Sedermera den 15 oktober 1708 haver nämndemannen Christen Sörensson bemälte 14 Dr förunt Jacob Engelbrektsson i Långeland, av vilken Oluf Olufsson dem lånte. Förmenar ithy att såsom Oluf Olufsson är en oskyld man till gården och dess salig faders styvfader Witus Witusson sig odelat av själva bördemannen tillpantat, Christen ock igen betalt de av Oluf Olufsson utgivna 15 dr Smt samt lagligen och i rättan tid. låtit avsäga honom från bruket, att han därföre får i år tillträde besittelsen, helst som han ock står i förmynderskap för sin faders halvbroder, Jöns Jönsson, som är Anna Christensdotters halvbroder.

3. Anna Christendotter uppvisar ett skriftligt dokument, daterat Köpenhamn den 12 augusti anno 1708, som hennes halvbroder Jöns Jönsson en ung och omyndig pojke om tolv el. tretton år gammal, henne tillställt av innehåll att han tillstår sin halvsyster Anna att inlösa den till främmande utsatta panten för de 10 Rd som hon med hans samtycke må besitta hans halva del i Långelanda och därav att svara Konungen den rätt och del som därav går, såväl som honom sin ringa landskyld till sin skolegång, intill dess Gud vill hjälpa honom att han i framtiden kan komma hem och själv taga det under händer. Varföre Anna påstår, att alldenstund samme hennes halvbroder är förste pantemannen Witus Witussons sonson och således förmenar honom hava rätt till besittningen, hon förthy efter hans brev må tillträda odelet och bruket och till den änden inlösa de av Christen Sörensson utgivna 20 Rd. Smt.

Rätten har detta mål i övervägande tagit och finner att ingen av dessa tre personer är skyldiga eller bördemän till odelet, utan att Christen Sörenssons faders styvfader Witus Witusson, som var Jöns Jönssons rätte faderfader, det ellenast under panterättighet förvärvat, till dess att han eller hans anhöriga igenfår de utlagda penningarna, så att ingen av dessa parter kunna pretendera någon rätt odelsbesittelse därpå. Men likväl har rätten överlagt vilken av den må och bör nu för tiden och intill rätta odelsmannen kommer, och finner alltså att Oluf Olufsson, som är alldeles oskyld till gården, bör därifrån vika, dock bliver han därvid i år besittande, eftersom han icke förrän nu har haft rätt kunskap på för vem han det rymma skulle. Vad de andra tvenne, parterna vidkommer, så ehuru Anna vill efter sin halvbroders Jönssons henne givna brev påstå yara närmare besittelsen,, så tycker likväl rättett att

Christen bör därvid konserveras, intill dess själva odelsfolket eller bördemannen den från honom inlöser, varemot han bör erlægga till Annas halvbroder Jöns Jönsson de av hans fader Jöns Witusson till Hendrich Olufsson på Näset utgivna 15 Dr Smt. och trettio sättingar korn.

Rätten ansåg också att eftersom Christens fader Sören Christensson som var Jöns Jönssons faders halvbroder, var förmyndare för Jöns Jönsson, i vars ställe Christen nu trätt, så borde han nu ha dess egendom i uppsikt och alltså bruka gården.
Så gick det alltså till med gårdarna på den tiden.